

Linóleumba metszett költészet

Régóta készültem

már Kiss Anna verseiről írni. Beajánlani kollégáimnál; van itt Magyarországon egy költő, akiről időnként ugyan jelennek meg méltatások, de mintha mégsem venneek eléggé észre a verseit, amelyek pedig a gyermekversek egészen új minőségét jelentik. Kezdetben voltak ugye a fabulázó versek, aztán a felnőtt beleereszkedése a gyermeki világba, aminek legújabbban olyan ravasz módja is kialakult, hogy a felnőtt a gyerek fejével gondolkodva mutatja be a felnőttek világát, a felnőttek. „Bélyeget gyűjtöttem, Papa hozott egyszer egy kilót. Azóta nem gyűjtök bélyeget.” Jó Aranyos. Isten örizz, hogy valami rosszat mondjak az efféle. Kéj, ez is, könnyű süteménynek. Filozófiája is van, ha elragadja az embert a lelkesedés, disszertációt írhat a versről. Micimackó átlényegül taoista bölcselővé, a mese világ magyarázatá. De mit kezdünk akkor Kiss Anna verseivel, ahol egyszerre van jelen az okítás, a mesélés, a gyermek és a felnőtt szemlélete, és mindezt olyan nyelven jelenítve meg, ami a legköznapiabbtól a legirodalmibb rétegvizekből hűz vödörbe. Első olvasásra néha azt se tudjuk hol vagyunk:

„Vizek homálya, szélhomálya, világon túli körben, viaszvirágok könnye hull a virradó tükröbren”. — írja. Ha odaadjuk a verset néhány gyereknek, biztosan lesz közöttük egy (történetesen Oszl Pisti) aki ovális tükröt rajzol, égő gyertyákat, síró alakot, és az egész képen víz, szél hullámozkát át.

Szóval készültem az írásra, de semmi nem akadt, amit oda lehetett volna tenni a versek mögé: így aztán gondoltam egyet és kiosztottam a verseket a gyerekek között. Volt olyan, amelyet csak egy egész osztály tudott megrajzolni. „Hol egy világos nagy madár / árnyéka egy a köre. / hulltában sejtí már a gyöngy, / hogy erdő lesz belőle.” Madár, kő, árnyék, gyöngy. Kész is a kép. Azaz — várjunk csak? Honnan hull a gyöngy, miért áll ott már olyan régen a madár, hogy az árnyéka ráeg a köre? Valamitől őrzi a a gyöngyvetést? És milyen lehet a gyöngyerdő, ami felnőtt? Milyenek a fái, a nővényei? Kik laknak benne? A négy sor egy egész osztályt dolgoztatott jónéhány héten át.

Nagy feladatba fogtunk. Elhatároztuk, hogy a költő — valamennyi megjelent gyermeknek szánt versét kimetszük egy-egy kis géppapírryi linóleumlemezből, aztán az elkészült nyomtatokat felhasználva metszünk néhány nagyobb dűcot, ami bemutatja Kiss Anna világát, ott lesznek jellegzetes alakjai, ahogy a gyerekek elképzelik. Visszahozunk valamit abból a világból, amikor egy-egy nagy vállalkozásra összefogott a falu minden süvöltvénye. Hordták a havat a hóvárhoz, vágják a nádat a tutajokhoz, építették a földbunkereket.

Nem fentolgattunk

túláságosan sokáig, honnan veszünk annyi linóleumot, festéket, mivel nyomtatunk, meg efféle apróságok, elkezdtük a vázlatozást, majd négyszáz gyerekkel. Közben tárgyalni kezdtünk a „linóleumgyárral”, ugyan szánna már meg bennünket vagy kétszáz méter linóleummal, a Mogyorósegyházi Ipari Szövetkezettel (szülőfalun) csinátna már nekünk egy linónyomó gépet, de lehetőleg ne kerüljön pénzünkbe, a Szolnoki Papírgyárral, adjon már néhány száz méter papírt a nyomtatáshoz, a Szolnoki Nyomdával... de nem folytatom, mert még elriasztanám az olvasót, így leírva bonyolultabbnak látszik, mint ahogy történt.

Végül is szerencsésen alakult minden. A gép elkészült, a gyár hajlott arra, hogy ad linóleumot, de kiderült, hogy egy szolnoki vállalatnál van öt tekercs effektvó készlet, amit hat-száz százalékkal leértékeltek, és véletlenül épp az a minőség, amit leginkább szeretünk. A megyei úttörőszövetség meg épp adott annyi pénzt egy pályázatunkra, amennyiből megvehettük.

Nem volt más hátra mint vázlatozni tovább, aztán metszeni, nyomtatni. Kemény munka volt, nyilván hajtani kellett a gyerekeket. Olyan lehetett mint a régi tomavizsgák. Szemre szép, csak közben a gyerek megátkozta az egészet — gondolhatnánk. Hadd idézzek egy kötelezvényét, amit a hetedik D íratott alá velem, amikor megpróbáltam lebeszélni őtet a véleményem szerint túlzott mértékű munkáról:

„Alulírott Szávai István kötelezem magam, hogy a hetedik D valamennyi tagja teljes vázlatát metszheti ki a nagy dűcon.”

Amikor pedig június első

hetében nyilvánvalóvá vált, hogy a színes dűcotat semmiképp sem tudjuk már befejezni, (például délutánonként nyolcvan-száz gyerek is vésetgetett a termekben! Jöttek, kivették a dűcotat, vázlatokat, vésőket, eltűntek vele valamelyik osztályban, mert egy teremben természetesen nem fértek volna el, én meg jó ha kétszer körbe tudtam menni, hogy mégis lássam mit dolgoznak), tehát negyven gyerekkel táborba kell szállnunk, azonnal betelt az „utazólista”. Hely is akadt, a Karcagi Egészségügyi Gyermekotthonban — ahol csak az étkezést kellett fizetnünk, ami nem került többre, mintha az iskolában ettünk volna.

Hozzátettünk hát még egy hetet az évhez, és elkészülttek a nagy nyomtatok. Már csak meg kellett várnunk, hogy a KNER Nyomda legyártsa a festékező hengereinket, elég sokáig tartott, December lett mire nyomni kezdhettük a nagy dűcotat. Megláthattuk mire végeztük. Megjelentek a falu álmai és „realitái”, a Téli utak őröge, a valóságos és álombeli mezők, erdők, városok. Utána gondolhattunk, megért-e ez a nagy munka? Elmeteszeni majd kétszáz méter linóleumot, csak hogy kapjunk néhány száz kacsi, és tízegynéhány nagyobb nyomtatot? Erdemes volt-e megtanulni fekete-fehérben, majd a négy dűc színeiben gondolkodni, vésőt élezni, tologatni, egymás hóna alá bújva küszködni a nagy dűcotokkal? Megállni, hogy ne adjuk vissza a véletlen lökéseket, kijavítsuk egymás hibáit?

Volt olyan osztály, amelyik nehezebben boldogult, dalsan jött tűzbe, vagy túl sokat akart markolni, ók idén fejezik be a színes dűcotat. De már készülnek rá, várják — tükrözhetnek, nem úgy néznek ki mint akik feladnák. A többiek meg érdeklődnek, lesz-e idén is linóleum? Belevágunk-e a Toldi, a János vitéz illusztrálásába? Mikor fogunk megint vésőre kapni?

Megint nem lesz

tehát időm Kiss Anna verseiről írni. Talán a képeink mondanak valamit róluk. Mi csak annyit mondhatunk most, hogy folytatjuk kalandozásainkat a versek között, vésővel a kézben, és ezt neki, a verseinek is köszönhetjük, várjuk az újabbakat, jó egészséget kívánva további munkájához.

Szávai

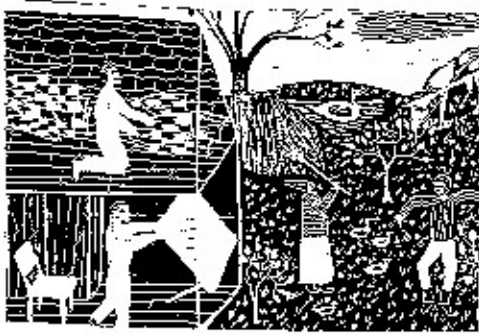
Volt egy hivataly aki...
20220

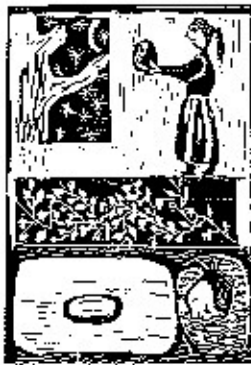
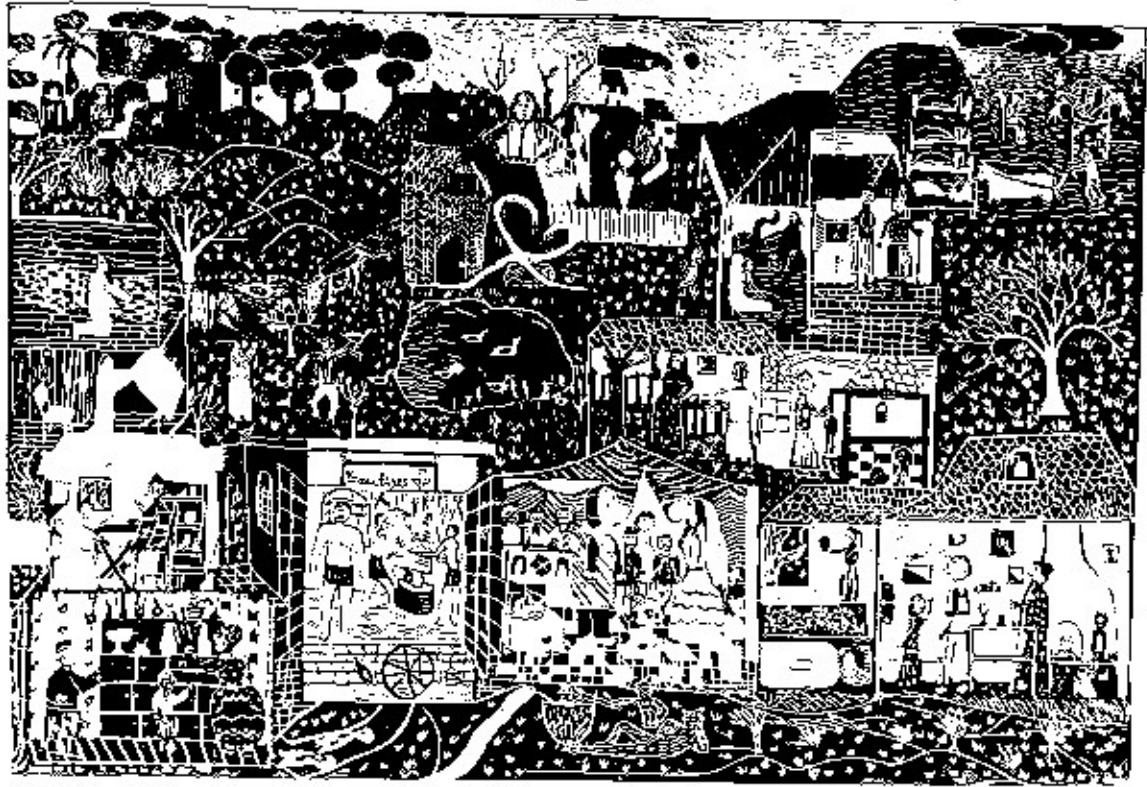
Hol egy világos...

Tarkas Poroka

KANTOR MUITA

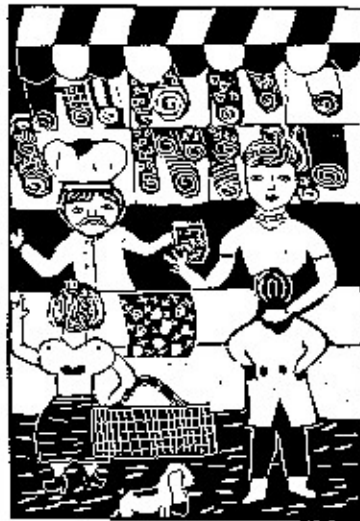
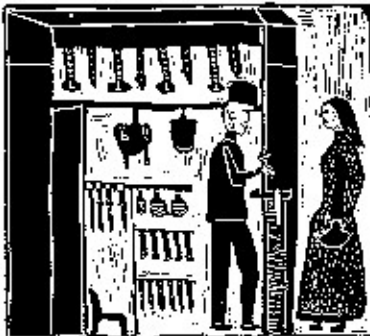
BOZSO ESZTER

TOTH TUNDE

DOBÓ SZILVIA

RAJZ MONIKA

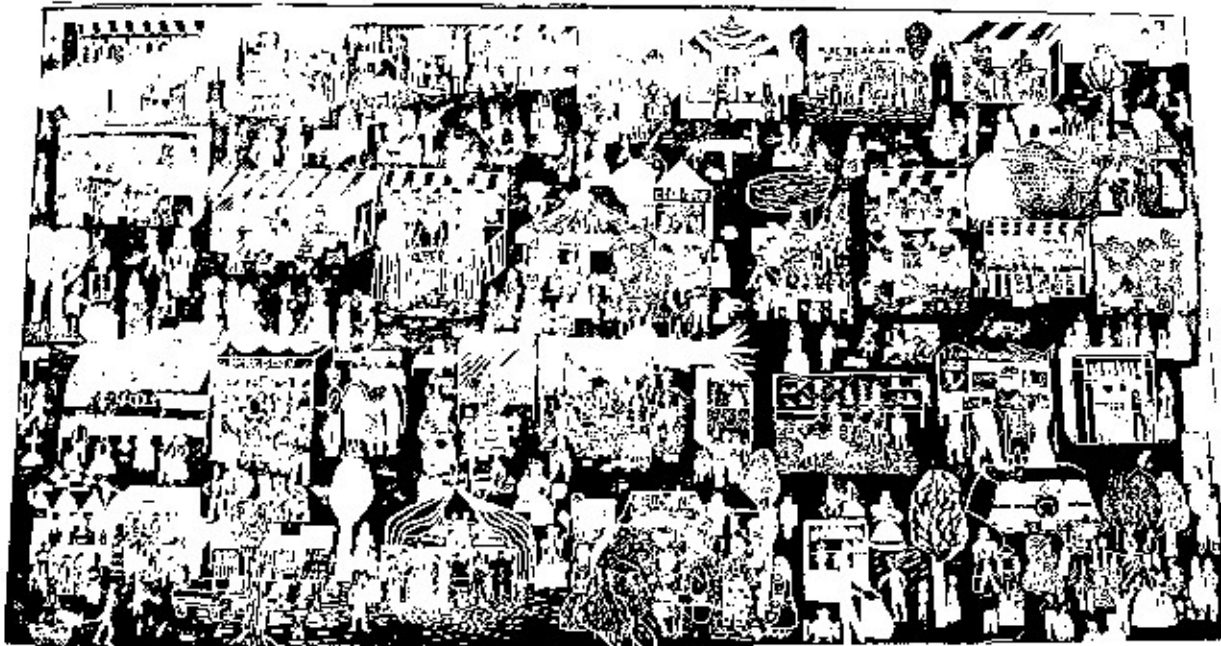
MOVIZGER ERZSEBET

BAKOS MARIANNA

MESZAROVICS ANIKO

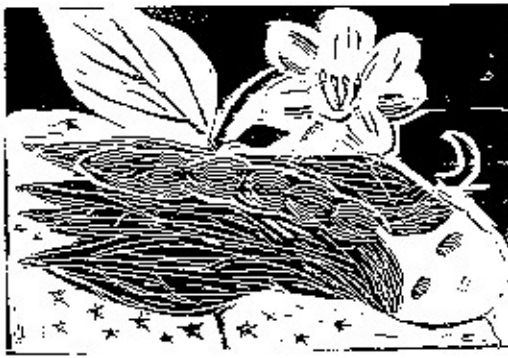
SZARÓ BODKA

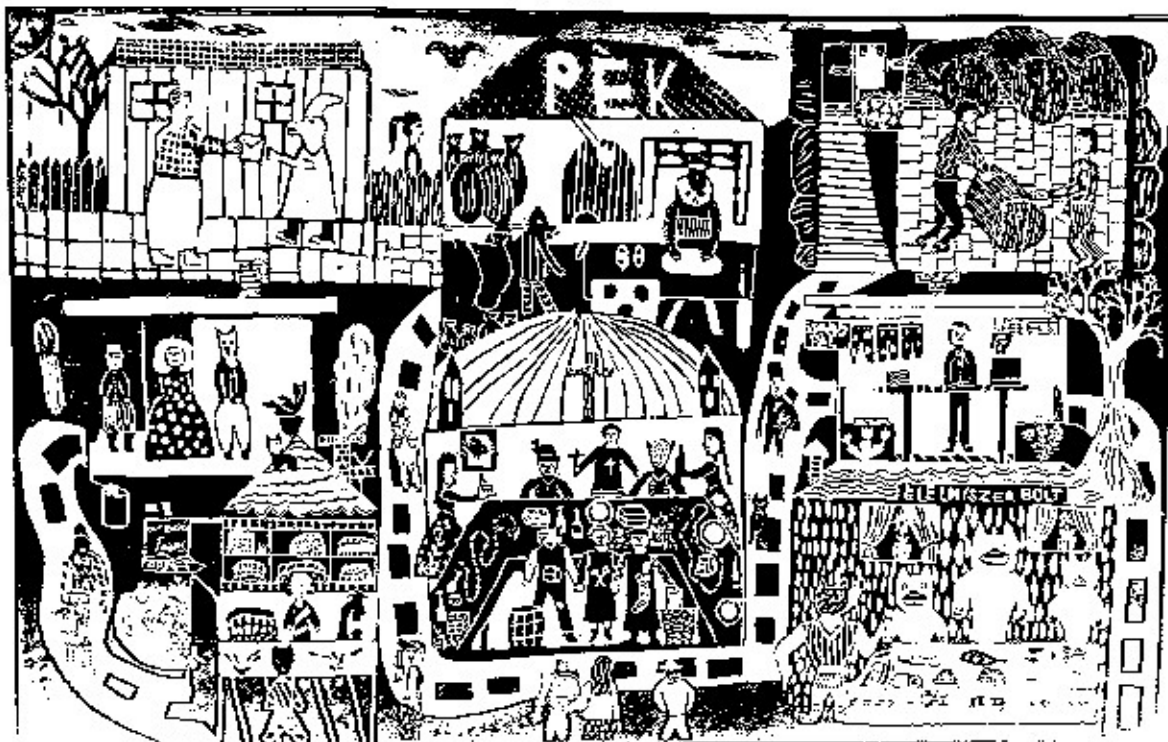
Lovás Éva

Czifra András

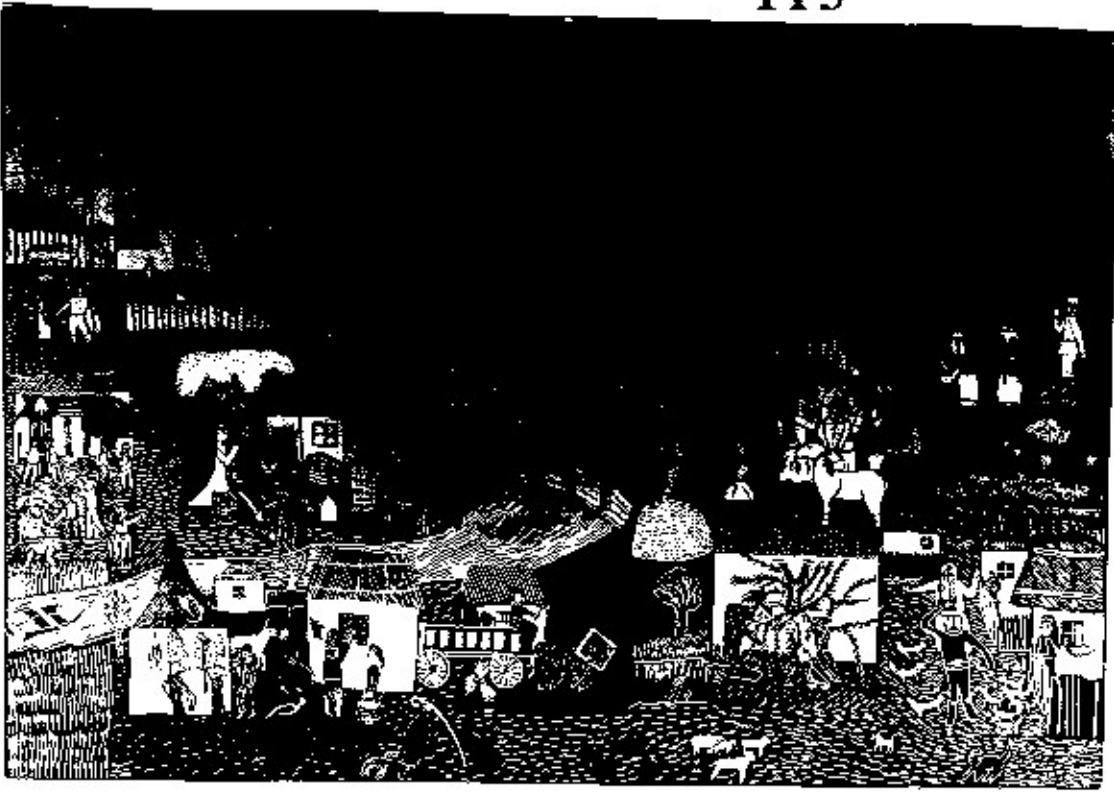

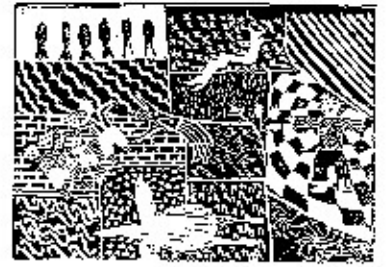
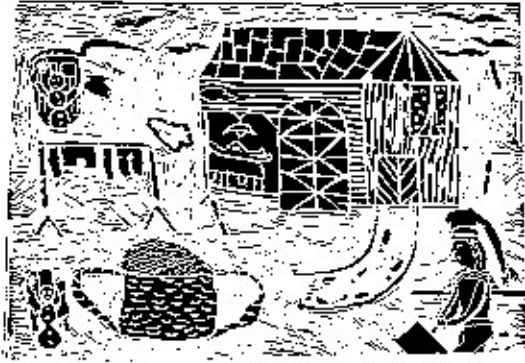

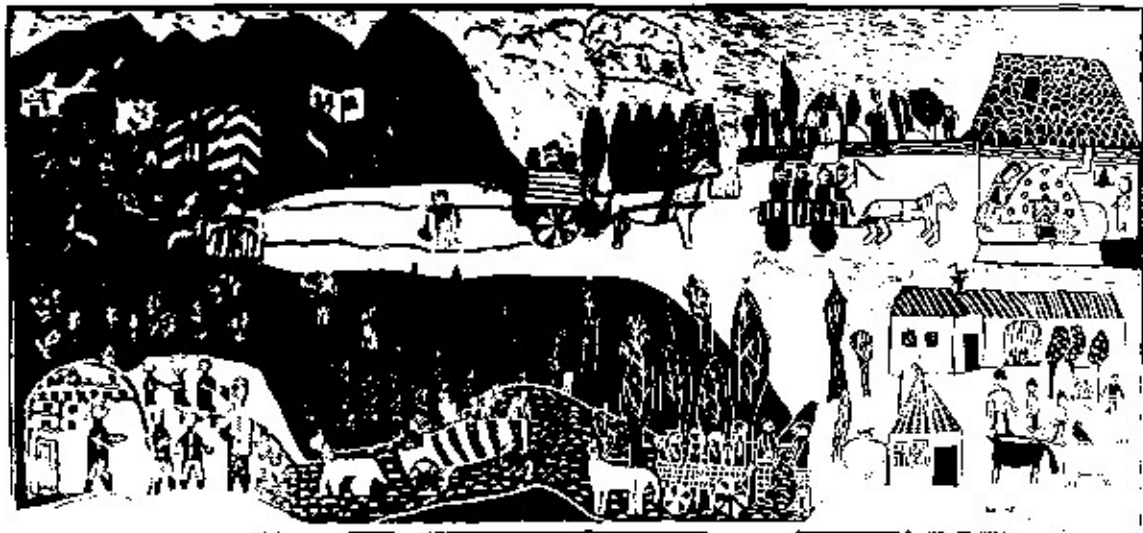
Balogh Eszter

Debreczeni Csaba

Bödi Lina

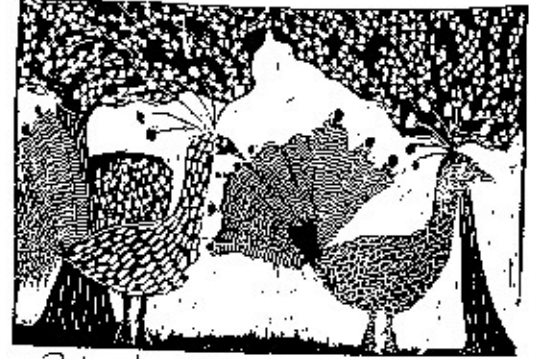
Donka Andrea

Csendes Móni

Urban Viki

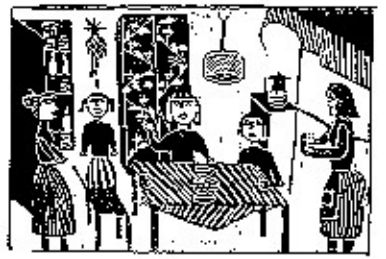
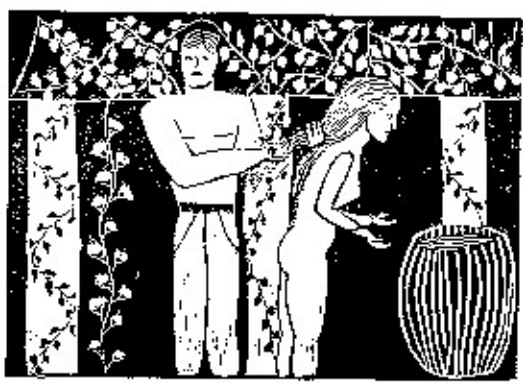
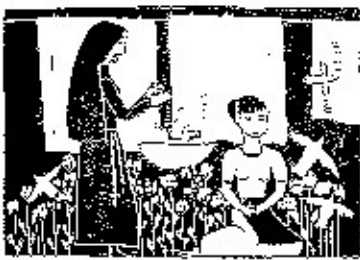

Palotás Edit

Varga Éva

Kiss Anna: A téli utak ördöge

„Végül is szökniük kell. A sors által így lett megírva. Ki gondolta volna, hogy a fagyöngycsokorral az a sápadt nyúl-prémes nő már két napja a hentes hitvese!” — olvassa fel Turi ánygom Rebeka néninek a történetét, és a kis csutkarozi sem kapadozik most az egyszer, hogy ez az ő könyve, tessék neki visszaadni, ő kapta karácsonyra. Ha nem így a nagyoktól hallaná, talán el sem indulna Hellobóruszsal a téli úton, mert a kalandok bizony olyan nyelven vannak írva, ami két szóval mondja el azt, amit hússzal szokás.

Valahogy így kéne Kiss Anna verseinek elkerülni a gyerekekhez, felnőtt kézen át. Egyrészt mert felnőttek is kedves olvasmányok ezek a versek, akár a legkisebbekhez szólók is. (A holdnak háza van c. kötet). De legfőképp a Tükörképek álmaj, ahol a falu történetei az

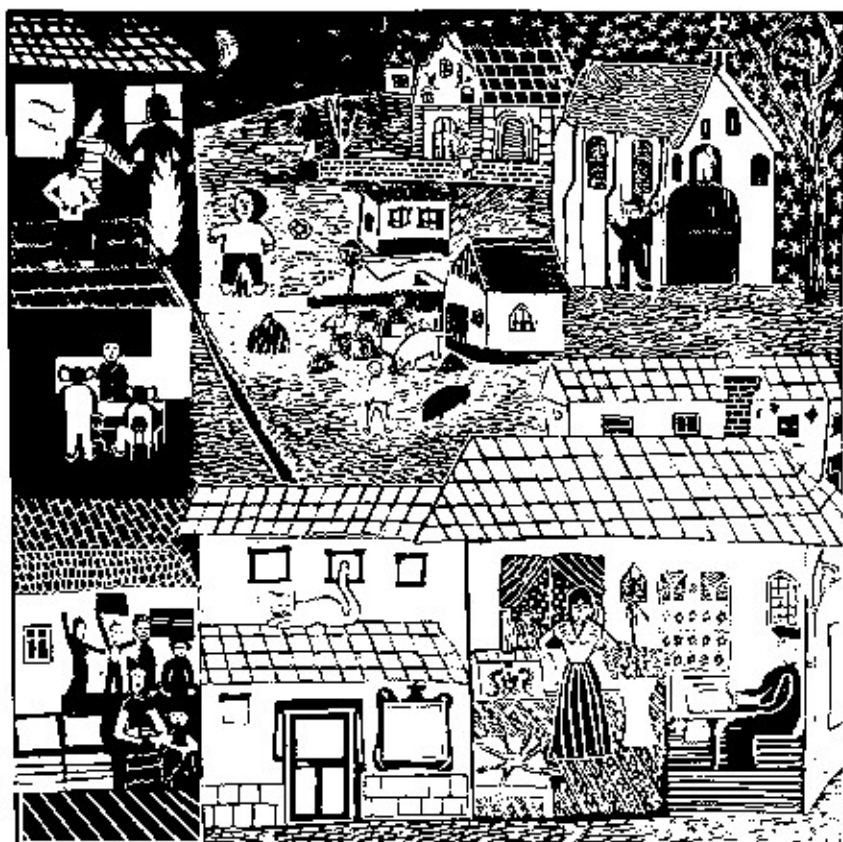
álmok fonákján kapnak új színeket.

Másrészt mert a vers mindig így kettőjüköz szól, nem különülnek el benne a gyermek és a felnőttvilág eseményei, ahogyan a költőnő falujában sem küldték ki a gyereket a szobából, akár miről folyt is a szó. Így vált a nevelés beavatássá, amelynek fontosságára Ancsel Éva is felhívja a figyelmet. „Tavasz van, beérnek az őszi lakodalmak, nehez léptű asszonykák tulipánnal, jácinttal kontyos koronavirággal bajlódnak”. Magától is rájön a gyerek, miről is van itt szó, de ha nem szokta és szerette meg a találókérdéseket, vagy ha a verstől nem ezt várja?

Kiss Anna verseit épp azért szeretem bevinni az órákra, mert alkalmas bevezetőül kínálkoznak a mai kötetészet világába. Nála nincs éles határvonal gyerekeknek és felnőtteknek szóló vers között, a gyerek

fokozatosan érhet bele az utóbbiakba. És ha már egyszer bevitettem a verset, mindig akad gyerek, akit megfog egy-egy mondat. A versben csak egy sor utal Sádó Annuska egyik álmára, s „hét üres padlás” álomra, de ő már lát is valamit mozdulni a kémény mögött, nem ott ahol a fekete macska ül a zsákon, már rajzolja is a történetet. „Uram, ki műhelyedben egykor formáltad a fazekasremeket, első a művességben, ki a sárnak hajlandóságát ismered, és tiltod a lélek nélküli munkát, kényszerűségből hozzád fordulok, ne legyen a szép mindig ékteleenné, a műves mindig semmirevalóvá, mikkel muszáj élnünk...” — kezdi fohászát Kiss Anna „A viszony” c. kötetében, és a maga részéről nyugodt lehet. Versei méltó párjai a zsadányi szabó, a makói pék és a pusztai faragó remekeinek.

Sz

Urban Maria 4c.

